EUROOPAN PARLAMENTTI

2004 *2009*

Oikeudellisten asioiden valiokunta

2006/0135(CNS)

11.9.2008

LAUSUNTO

oikeudellisten asioiden valiokunnalta

kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnalle

ehdotuksesta neuvoston asetukseksi asetuksen (EY) N:o 2201/2003 muuttamisesta tuomioistuimen toimivallan osalta sekä avioliittoasioissa sovellettavaa lakia koskevien sääntöjen antamisesta
(KOM(2006)0399 – C6-0305/2006 –2006/0135 (CNS))

Valmistelija (*): Carlo Casini

(*) Valiokuntien yhteistyömenettely – työjärjestyksen 47 artikla

PA_Legam

LYHYT PERUSTELU

Komission ehdotuksessa käsitellään ainoastaan toimivaltaisen tuomioistuimen ja sovellettavan lain määrittämistä avioeroa tai asumuseroa haettaessa. Siinä ei siis puututa avioliiton pätemättömäksi julistamiseen eikä elatusoikeuksiin. Asiakirjalla tehdään osittaisia muutoksia voimassa olevaan asetukseen (EY) N:o 2201/2003, jonka soveltamisala on laajempi, koska se sisältää myös avioliiton pätemättömäksi julistamista koskevat toimet, vanhempainvastuuta koskevat toimet ja tuomioistuinten niitä koskevien päätösten tunnustaminen valtioiden välillä.

Kyseinen ehdotus koskee pääasiassa ”kansainvälisiä” avioliittoja, eli avioliittoja, joissa puolisot ovat eri maiden kansalaisia tai joissa he asuvat eri valtioissa. Uuden asetuksen merkittävin uudistus on puolisoille annettu mahdollisuus valita tuomioistuin, johon asia voidaan viedä, sekä sovellettava laki. Valinta ei kuitenkaan ole rajoittamaton. Viimeksi mainittu valinta on mahdollinen sellaisten tuomioistuinten ja lakien välillä, joilla on objektiivinen liittymä aviosuhteeseen. Ehdotuksen mukaan tällainen liittymä tarkoittaa pääasiassa asuinpaikkaa. Siten aviopuolisoilla, joilla on yksi ja sama kansalaisuus ja jotka kumpikin ovat aina asuneet valtiossa, jonka kansalaisia he ovat, ei ole oikeutta valita, vaan heidän täytyy kääntyä ainoastaan asuinpaikkavaltionsa tuomareiden puoleen. Nämä soveltavat sen valtion lakia, jossa avioliitto solmittiin (lex loci), eli kansallista lakia (lex fori).

Kokonaisuutena ehdotus vaikuttaa järkevältä. Se vastaa itse asiassa täysin henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevaa periaatetta, joka on yksi niistä perusoikeuksista, joihin Euroopan unionin rakennelma perustuu. Se vastaa myös myös osapuolten tahdonautonomian kunnioittamisen periaatetta, sillä osapuolet voivat halutessaan valita tuomioistuimen ja lain, joiden puitteissa heidän aviosuhteensa purkamista koskeva hakemuksensa käsitellään.

Ehdotukseen on kuitenkin tehtävä joitakin korjauksia, jotta se olisi vielä tehokkaampi.

Ensiksi on tarkennettava, että osapuolten valinta voi koskea vain *jäsenvaltion* tuomioistuimia ja lakia. Toissijaisuusperiaatteen nojalla ehdotuksella ei myöskään yleisemmin voida velvoittaa sellaisen valtion viranomaisia, jossa ei säädetä avioerosta tai ei tunnusteta kyseessä olevaa avioliiton tyyppiä, julistamaan tuomiota avioliiton purkamisesta.

Lisäksi komission ehdotuksessa tarjotaan aviopuolisoille mahdollisuus valita mikä tahansa asetuksen (EY) N:o 2201/2003 3 artiklassa luetelluista tuomioistuimista. Näissä olosuhteissa 3 a artiklan b kohdassa tarkoitettu tiukempi peruste on hyödytön. Teknisesti yksinkertaisinta olisi poistaa kyseinen kohta. Ehdotuksesta näyttäisi kuitenkin ilmenevän, että komissio haluaa luoda liittymän tuomioistuinvaltion lakiin, koska osapuolille annetaan oikeudet määrätä vapaasti tuomioistuin. B kohta on selvästi ymmärrettävä niin. Mikäli halutaan säilyttää kyseinen kohta ja yhdenmukaistaa sen sisältö 3 artiklan (osapuolten tahdonautonomiaa lisäävä) kanssa, 3 a artikla on muotoiltava kokonaan uudelleen. On itsestään selvää, että 3 artikla pysyy voimassa ja sovellettavana, koska oikeutta valita toimivaltainen tuomioistuin ei ole käytetty.

TARKISTUKSET

Oikeudellisten asioiden valiokunta pyytää asiasta vastaavaa kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokuntaa sisällyttämään mietintöönsä seuraavat tarkistukset:

Komission teksti	Parlamentin tarkistukset
Tarkistus 1 1 artikla – 2 kohta 3 a artikla – 1 kohta (asetus (EY) N:o 2201/2003)	
1. Puolisot voivat sopia, että jäsenvaltion yksi tai useampi tuomioistuin on toimivaltainen heidän avioeroaan tai asumuseroaan koskevassa menettelyssä, jos ***heillä on kiinteä liittymä kyseiseen jäsenvaltioon*** sen vuoksi, että	1. Puolisot voivat sopia, että jäsenvaltion yksi tai useampi tuomioistuin on toimivaltainen heidän avioeroaan tai asumuseroaan koskevassa menettelyssä, jos ***heidän aviosuhteensa ja valitun jäsenvaltion välillä on kiinteä liittymä*** sen vuoksi, että
(a) ***jotakin 3 artiklassa luetelluista toimivaltaperusteista sovelletaan***, tai	(a) ***puolisoiden yhteinen asuinpaikka on ollut kyseisessä valtiossa keskeytyksettä vähintään kolmen vuoden ajan sillä ehdolla, että kyseinen aika ei ole päättynyt yli kolme vuotta ennen avioero- tai asumuserohakemusta***, tai
(b) se on ***ollut*** puolisoiden viimeinen ***yhteinen*** asuinpaikka ***vähintään kolmen vuoden ajan,*** tai	(b) se on ***valtio, jossa*** puolisoiden viimeinen asuinpaikka ***on ollut ja jossa vastaaja on asunut ainakin hakemuksen jättämisen aikaan***, tai
(c) ***toinen puolisoista*** on kyseisen ***jäsenvaltion*** kansalainen tai, jos kyseessä on Yhdistynyt kuningaskunta tai Irlanti, hänen ”kotipaikkansa” ***on jommankumman viimeksi mainitun jäsenvaltion alueella***.	(c) ***se on valtio, jossa hakijan nykyinen asuinpaikka on ollut vähintään kuuden kuukauden ajan, jos hän*** on kyseisen ***valtion*** kansalainen***, tai vähintään yhden vuoden ajan, jos hän ei ole kyseisen valtion kansalainen,*** tai, jos kyseessä on Yhdistynyt kuningaskunta tai Irlanti, hänen ”kotipaikkansa” ***on siellä, tai***
	(c a) puolisot vihittiin avioliittoon tässä jäsenvaltiossa.

Perustelu

Asetuksen 3 a artiklaan tehdyillä muutoksilla pyritään luomaan järkevämpi asteikko liittymäperusteille: pitkäaikainen asuinpaikka; lyhytaikainenkin asuinpaikka, mikäli kyseessä on viimeinen asuinpaikka ja mikäli se on myös vastaajan nykyinen asuinpaikka; hakijan nykyinen asuinpaikka tietyksi ajaksi ; vihkimispaikka. Näillä ehdoilla voidaan välttää kaikki ristiriitaisuudet kyseisten perusteiden välillä sekä näiden perusteiden ja asetuksen 3 artiklan välillä. Artiklaa sovelletaan, mikäli osapuolten välillä ei ole sopimusta.

Tarkistus 2
1 artikla – 2 kohta
3 a kohta – 2 kohta (asetus (EY) N:o 2201/2003)

2. Toimivallan käyttöä koskeva sopimus ***on tehtävä kirjallisesti ja kummankin puolison on allekirjoitettava se*** viimeistään silloin, kun asia pannaan vireille tuomioistuimessa.	2. Toimivallan käyttöä koskeva sopimus ***voidaan tehdä ja sitä voidaan muuttaa milloin tahansa mutta*** viimeistään silloin, kun asia pannaan vireille tuomioistuimessa***.*** ***Sitä sovelletaan viimeiseen oikeusasteeseen asti***. ***Sitä sovelletaan viimeiseen oikeusasteeseen asti. Jos sen jäsenvaltion laissa, jossa toisen puolison asuinpaikka sijaitsee sopimuksentekohetkellä, määrätään tällaisia sopimuksia koskevista virallisista lisävaatimuksista, kyseiset vaatimukset on täytettävä. Jos puolisoiden asuinpaikat ovat eri jäsenvaltioissa, joiden laeissa määrätään virallisista lisävaatimuksista, sopimus on lainvoimainen, jos siinä täytetään kyseisistä laeista toisen vaatimukset.*** ***Jos sopimus on osa avioehtoa, kyseisen avioehdon viralliset vaatimukset on täytettävä.***

Perustelu

Sopimuksen muodolliset ehdot on määriteltävä tarkasti, soveltamisala on määriteltävä tarkasti ja toimivaltaa koskevat yleiset säännöt on pidettävä voimassa, jos sopimusta ei ole.

Tarkistus 3
1 artikla – 5 a kohta (uusi)
7 a artikla (uusi) (asetus (EY) N:o 2201/2003)

5 a) Lisätään seuraava artikla:

"7 a artikla

Forum necessitatis

Kun tämän asetuksen mukaisesti toimivaltainen tuomioistuin sijaitsee jäsenvaltiossa, jonka laki ei tunne avioeroa tai tunnusta kyseisen avioliiton olemassaoloa tai lainvoimaisuutta, tuomiovalta myönnetään:

a) toisen puolison kansalaisuusjäsenvaltiolle; tai

b) jäsenvaltiolle, jossa avioliitto solmittiin.

Justification

Jäsenvaltiota ei voida velvoittaa tunnustamaan avioliitoksi – jos ainoana tarkoituksena on purkaa se – toimea, jota ei kyseisen valtion laissa katsota avioliitoksi. Lisäksi olisi toissijaisuusperiaatteen vastaista vaatia sellaisen jäsenvaltion tuomaria, jonka laissa kyseistä avioliittoa ei tunnusteta, myöntämään avioero.

Kansainvälisellä avioparilla on kuitenkin oikeus saada avioero ainakin yhdeltä Euroopan unionin tuomarilta, jos avioliitto on jollakin tavoin sidoksissa Euroopan unionin alueeseen. Tästä syystä on voitava automaattisesti soveltaa toisen aviopuolison kansalaisuuteen perustuvan jäsenvaltion tai jäsenvaltion, jossa vihkiminen on suoritettu, tuomiovaltaa, elleivät osapuolet toisin valitse.

Tarkistus 4
1 artikla – 7 kohta
20 a artikla – 1 kohta (asetus EY N:o 2201/2003)

1. Puolisot voivat sopia avioeroon ja asumuseroon sovellettavan lain nimeämisestä. ***Puolisot voivat sopia jonkin seuraavan lain nimeämisestä:***	1. Puolisot voivat sopia avioeroon ja asumuseroon sovellettavan lain nimeämisestä ***niiden jäsenvaltioiden lakien joukosta, joiden liittymä avioliittoon on määritelty 3 a artiklassa***.
(a) puolisoiden viimeisen yhteisen asuinpaikan valtion laki, jos toinen puolisoista asuu siellä edelleen;	
(b) sen valtion laki, jonka kansalainen jompikumpi puolisoista on tai, jos kyseessä	

on Yhdistynyt kuningaskunta tai Irlanti, joka on jommankumman puolison "kotipaikka";

(c) sen valtion laki, jossa puolisot ovat asuneet vähintään viiden vuoden ajan;

(d) sen jäsenvaltion laki, jossa hakemus tehdään.

Perustelu

Tässä tarkistuksessa ehdotetun perusteen soveltamisala on laajempi kuin komission ehdotuksessa tarkoitetun perusteen, jolla suljetaan pois pelkästään hakijan tai pelkästään vastaajan asuinpaikan lainsäädäntö (vaikka periaatteessa kyseistä lakia voidaan soveltaa 20 a artiklan d kohdan mukaisesti tehdyn tuomioistuimen valinnan perusteella.

Tarkistus 5
1 artikla – 7 kohta
20 a artikla – 2 kohta (asetus (EY) N:o 2201/2003)

2. ***Sovellettavan lain nimeämistä koskeva sopimus on tehtävä kirjallisesti ja kummankin puolison on allekirjoitettava se viimeistään silloin, kun asia pannaan vireille tuomioistuimessa***.	2. ***Lain valintaa koskevissa muotoseikoissa noudatetaan 3 a artiklan 2 kohdan säännöksiä***.

Perustelu

Tarkistuksen avulla pyritään varmistamaan vastaavuus toimivallan käyttöä koskevan sopimuksen ja sovellettavan lain valintaa koskevien muotoseikkojen välillä.

Tarkistus 6
1 artikla – 7 kohta
20 b artikla – johdantokappale (asetus /EY) N:o 2201/2003)

Jos edellä 20 a artiklassa tarkoitettua valintaa ei ole tehty, avioeroon ***ja*** asumuseroon sovelletaan sen ***valtion*** lakia,	Jos edellä 20 a artiklassa tarkoitettua valintaa ei ole tehty, avioeroon ***tai*** asumuseroon sovelletaan ***järjestyksessä*** sen ***jäsenvaltion*** lakia,

ASIAN KÄSITTELY

Otsikko	Avioliittoasioissa sovellettava laki
Viiteasiakirjat	KOM(2006)0399 – C6-0305/2006 – 2006/0135(CNS)
Asiasta vastaava valiokunta	LIBE
Lausunnon antanut valiokunta Ilmoitettu istunnossa (pvä)	JURI 28.9.2006
Valiokuntien yhteistyö - ilmoitettu istunnossa (pvä)	15.2.2007
Valmistelija Nimitetty (pvä)	Carlo Casini 2.10.2006
Valiokuntakäsittely	4.10.2007 19.12.2007
Hyväksytty (pvä)	9.9.2008
Lopullisen äänestyksen tulos	+: 25 –: 0 0: 0
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet jäsenet	Carlo Casini, Marek Aleksander Czarnecki, Bert Doorn, Monica Frassoni, Giuseppe Gargani, Lidia Joanna Geringer de Oedenberg, Othmar Karas, Piia-Noora Kauppi, Klaus-Heiner Lehne, Katalin Lévai, Antonio Masip Hidalgo, Hans-Peter Mayer, Manuel Medina Ortega, Aloyzas Sakalas, Francesco Enrico Speroni, Jaroslav Zvěřina, Tadeusz Zwiefka
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet varajäsenet	Sharon Bowles, Vicente Miguel Garcés Ramón, Jean-Paul Gauzès, Georgios Papastamkos, Gabriele Stauner, József Szájer, Jacques Toubon, Ieke van den Burg
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet sijaiset (178 art. 2 kohta)	Victor Boştinaru, Renate Weber